

การศึกษาโอกาสและข้อจำกัดการผลิตเห็ดสกุลนางรมของเกษตรกรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

อุไรวรรณ นาสพัฒน์ พุฒนา รุ่งระวี ชลธิชา เตโช ไกรศร ดาวงศ์ สมพร วนะสิทธิ์

กลุ่มวิจัยและวิเคราะห์สถิติการเกษตร

ศูนย์สารสนเทศ

บทคัดย่อ

ในปี 2550 ได้ศึกษาโอกาสและข้อจำกัดการผลิตเห็ดสกุลนางรมของเกษตรกร ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 8 จังหวัดคือ อุบลราชธานี ศรีสะเกษ อำนาจเจริญ ยโสธร กาฬสินธุ์ ร้อยเอ็ด อุดรธานีและหนองบัวลำภู สุ่มตัวอย่างเกษตรกรโดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้จำนวนเกษตรกรทั้งหมด 104 ราย โดยแบ่งเป็นเกษตรกรที่จังหวัด อุบลราชธานี 29 ราย ศรีสะเกษ 9 ราย อำนาจเจริญ 6 ราย ยโสธร 11 ราย กาฬสินธุ์ 13 ราย ร้อยเอ็ด 8 ราย อุดรธานี 8 ราย และหนองบัวลำภู 20 ราย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์เกษตรกรที่ทำการเพาะเห็ดสกุลนางรม ในปีเพาะปลูก 2549 โดยเกษตรกรแต่ละรายเก็บข้อมูล 1 โรงเรือนๆ ละ 1 รุ่น ซึ่งผลการศึกษารูปได้ดังนี้ ข้อมูลทั่วไป จำนวนสมาชิกที่ช่วยเพาะเห็ดเฉลี่ยมี 3 คน/ครัวเรือน เพาะเห็ดมาแล้วเฉลี่ย 8 ปี ส่วนใหญ่เกษตรกรเพาะเห็ดเพื่อเป็นอาชีพรองมีร้อยละ 64 อาชีพหลักมีร้อยละ 36 แหล่งความรู้ที่เกษตรกรได้รับในการเพาะเห็ดคือ ได้รับจากเพื่อนบ้านมากที่สุด มีร้อยละ 66 รองลงมาคือจากการอบรม (จากกรมวิชาการเกษตร ม.อุบลราชธานี ม.เกษตรศาสตร์ ฯลฯ) มีร้อยละ 37 ในการเตรียมเชื้อเห็ดและวัสดุเพาะนั้นโดยส่วนใหญ่เกษตรกรซื้อเชื้อเห็ดมาทำก้อนเชื้อเอง โดยเกษตรกรซื้อเชื้อเห็ดจากผู้ผลิตเชื้อโดยตรงมีร้อยละ 51 และต้องมีการสั่งจองล่วงหน้า ราคาเชื้อเห็ดอยู่ระหว่าง 5-12 บาทต่อขวด เฉลี่ย 7.78 บาท/ขวด เชื้อเห็ด 1 ขวดสามารถนำมาทำก้อนเชื้อได้เฉลี่ย 36 ก้อน ต่ำสุด 15 ก้อนสูงสุด 50 ก้อน ปัญหาในการซื้อเชื้อเห็ดที่พบคือ เชื้อเห็ดมีเชื้อราอื่นปนเปื้อน เช่นราเขียว ราดำ มีร้อยละ 83 สำหรับการจำหน่ายผลผลิตเกษตรกรนำเห็ดไปขายเองที่ตลาดในอำเภอหรือจังหวัดมีร้อยละ 51 รองลงมาคือ มีพ่อค้ามารับซื้อที่บ้านหรือฟาร์ม มีร้อยละ 38 ปัญหาในการจำหน่ายผลผลิตที่พบมากที่สุดคือ เห็ดราคาถูก มีร้อยละ 83 สำหรับผลผลิต ราคาในการจำหน่ายเห็ดสกุลนางรมนั้นพบว่าเห็ดภูฏาน เห็ดนางฟ้า และเห็ดนางรมฮังการีให้ผลผลิตต่อก้อนเชื้อเห็ด 1 ถังไม่แตกต่างกัน กล่าวคือ เห็ดนางรมฮังการีให้ผลผลิต 0.23 กก./ถัง ในขณะที่เห็ดนางฟ้าและภูฏาน ได้ 0.20 กก./ถัง และ 0.18 กก./ถัง ตามลำดับ สำหรับราคาจำหน่ายเห็ดภูฏานจำหน่ายได้ราคาสูงสุด คือ 33 บาท/กก. ในขณะที่เห็ดนางฟ้าได้ 28 บาท/กก. และนางรมฮังการีได้ 25 บาท/กก. ในการคิดต้นทุนการผลิต มี 2 วิธี คือต้นทุนต่อเห็ดสด 1 กิโลกรัม และต่อก้อนเชื้อเห็ด 1 ถัง สำหรับต้นทุน รายได้และกำไร เมื่อคิดต้นทุนต่อผลผลิตเห็ดสด 1 กิโลกรัมพบว่า เห็ดภูฏานมีต้นทุนสูงสุดคือกิโลกรัมละ 22.25 บาท มีรายได้ 33.33 บาท/กก. มีกำไร 11.09 บาท/กก. เห็ดนางฟ้ามีต้นทุนกิโลกรัมละ 18.11 บาท มีรายได้ 28 บาท/กก. และกำไร 9.89 บาท/กก. เห็ดนางรมฮังการีมีต้นทุน

ต่ำสุดเมื่อเทียบกับเห็ดชนิดอื่นคือมีต้นทุนกิโลกรัมละ 12.99 บาท มีรายได้ 25 บาท/กก. และกำไร 12.01 บ./กก. สำหรับต้นทุนรายได้และกำไรเมื่อคิดต้นทุนต่อก้อนเชื้อเห็ด 1 ถุง พบว่า เห็ดภูฏานมีต้นทุนสูงสุดคือ 3.81 บาท/ถุง มีรายได้ถุงละ 5.94 บาท และกำไรถุงละ 2.13 บาท รองลงมาคือเห็ดนางฟ้ามีต้นทุนถุงละ 3.49 บาท มีรายได้ 5.65 บาท/ถุง กำไร 2.16 บาท/ถุง ส่วนเห็ดนางรมฮังการีมีต้นทุนต่ำสุดคือ 2.59 บาท/ถุง มีรายได้ถุงละ 5.47 บาท และมีกำไรถุงละ 2.88 บาท สำหรับปัญหาในการเพาะเห็ดที่เกษตรกรพบมากที่สุดคือ ราเขียว มีร้อยละ 38 รองลงมาคือ เห็ดราคาถุกมีร้อยละ 25 คุณภาพของเชื้อเห็ดไม่แน่นอนมีร้อยละ 16

กรมวิชาการเกษตร